

LEKGOTLA LA MAEMO A TSHUPATLOTLO

MAEMO A GRAP A

DIPHOLISI TSA TSHUPATLOTLO, DIPHETOHO TSA DITEKANYO LE DIPHOSO TSA TSHUPATLOTLO (GRAP 3)

Kananelo

Standard of Generally Recognised Accounting Practice ena e nkuwe haholoholo ho International Public Sector Accounting Standard (Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo ya Setheo sa Bohle, IPSAS) ho Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors e phatlaladitsweng ke International Public Sector Accounting Standards Board (Lekgotla la Maemo a Matjhaba a Tshupatlotlo ya Setheo sa Bohle, IPSASB) ya International Federation of Accountants' (Kopano ya Matjhaba ya Boakhaontente). Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente (IFAC) e thehilwe ka 1977 ka maikemisetso a yona a ho ntshetsa pele le ho ntlafatsa porofeshene ka maemo a nang le kutlwano. IPSASB e nehelane ka setheo se akaretsang sa di-IPSAS, se tla sebediswa ho hlahisa Maemo a GRAP (Standards of GRAP) a kamoso. Diqotso tsa IPSAS tsa Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors di hlahiswa botjha ho Standard of GRAP ena ka tumello ya IPSASB.

Mongolo o dumelletsweng wa di-IPSAS ke o phatlaladitsweng ke IFAC ka leleme la Senyesemane. Di-IPSAS di fuperwe Bukaneng ya Thuso ya IFAC ya Diphatlalatso tsa Matjhaba tsa Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle (International Public Sector Accounting Pronouncements) mme di fumaneha ho tswa ho:

Kopano ya Matjhaba ya Baakhaontente

545 Fifth Avenue, 14th Floor

New York, New York 10017 USA

Inthanete: <http://www.ifac.org>

Ditokelo tsa ho kopitsa ho di-IPSAS, ditokomane tse kopang maikutlo le diphatlalatso tse ding tsa IPSASB ke tsa IFAC mme dipehelo le maemo a amehang a lokela ho latelwa.

Ditokelo tsa ho kopitsa © 2016 ka Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board)

Ditokelo tsohle di baballetswe. Ha ho karolo le ha e ka ba efe ya phatlalatso ena e ka hlahiswang botjha, ya bolokwa hore e tle e fumanwe hape, kapa ya fetisetwa pele ka tsela efe kapa efe kapa mokgwa le ha e ka ba ofe, wa eleketeroniki, wa metjhini, wa kopitso ya foto, wa kgatiso, kapa o mong, ka ntle le ho fumana pele tumello ya Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board). Mongolo o dumelletsweng o phatlaladitswe ka leleme la Senyesemane..

Tumello ya ho hlahisa botjha dikarolo tse mmalwa phatlalatsong ena ha e atise ho hanelwa.

Dikahare

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso

Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetoho tsa Dikatametso Diakhaontong le Diphoso

	Ditemana
Selelekela	
Sepheo	.01
Kakaretso	.02 - .03
Ditlhaloso	.04 - .05
Bohlokwa	.05
Dipholisi tsa tshupatlotlo	.06 - .32
Kgetho le tshebediso ya dipholisi tsa tshupatlotlo	.06 - .11
Ho se fetohle ha dipholisi tsa tshupatlotlo	.12
Diphetoho tsa leano la tshupatlotlo	.13 - .33
Tshebediso ya diphetoho tsa leano la tshupatlotlo	.21 - .23
Phethahatso e kgutlelang nakong e fetileng	.24
Bofokodi ba ho kgutlela nakong e fetileng	.25 - .29
Tsebahatso	.30 - .33
Diphetoho tsa ditekanyo tsa tshupatlotlo	.34 - .42
Tsebahatso	.41 - .42
Diphoso	.43 - .51
Bofokodi ba taelobotjha ka ho kgutlela nakong e fetileng	.45 - .50
Tshenolo ya diphoso tsa nako e fetileng	.51
Ho se sebetse ha phethahatso ka ho kgutlela nakong e fetileng le taelobotjha ka ho kgutlela nakong e fetileng	.52 - .55
Letsatsi le qalang	.56 - .57
Ho hlakolwa ha Standard of GRAP ya Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (2004)	.58
Papiso le International Public Sector Accounting Standard ka Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (Tshitwe 2006)	

GRAP 3

DIPHOLISI TSA TSHUPATLOTLO, DIPHETOHO TSA DIKATAMETSO DIAKHAONTONG LE DIPHOSO

Maemo ana a phatlaladitswe la mantlha ke Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ka Mmesa 2004. Ho tloha nakong eo, a lokisitswe ka mokgwa o latelang ka:

- Dintlafatso (Improvements) tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Hlakola 2010.
- Ditokiso tse latetseng ha Maemo a GRAP a latelang a qala ho sebetsa:
 - GRAP 103 Matlotlo a Lefa (Heritage Assets)
- Dintlafatso (Improvements) tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Hlakubele 2012.
- Dintlafatso tsa Maemo a GRAP, tse phatlaladitsweng ke Lekgotla ka Pudungwana 2013.

Kopi e tshwauweng ya dintlafatso tse entsweng ho GRAP 3 e le karolo ya porojeke ya Dintlafatso (2013) e a fumaneha ho webesaete.

Selelekela

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP)

Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ho latela Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, PFMA (Public Finance Management Act, Act No. 1 of 1999, PFMA), jwalo ka ha o lokisitswe, le laelwa ho hlahisa tshebetso ya tshupatlotlo e ananetsweng ka kakaretso e tsejwang ka hore ke Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP).

Lekgotla le tlamehile ho hlahisa GRAP bakeng sa:

- (a) mafapha (ho kenyelletswa dikarolo tsa naha le porofentshe le mmuso);
- (b) ditheo tsa setjhaba;
- (c) ditheo tse hwebang (jwalo ka ha ho hlaloswa ho PFMA);
- (d) diinstitijushene tsa molaotheo;
- (e) bomasepala le makgotla, dikhomishene, dikhamphani, dikoporasi, matlole kapa ditheo tse ding tseo e leng tsa bomasepala le ho laolwa ke bona; le
- (f) Palamente le diketsamelao tsa diporofentshe.

Tsena tse ka hodimo ka kakaretso di bitswa "ditheo".

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo (International Accounting Standards Board) bakeng sa:

- (a) ditheo tsa bohle tse fihlellang ditekanyetso tse boletsweng ho Taelo ya 12 ka Kgetho ya Ditheo tsa Bohle ya Moralo o Tshwanetseng wa Tlaleho (Appropriate Reporting Framework); le
- (b) ditheo tse leng tsa dife kapa dife tsa ditheo tsena mme di laolwa ke tsona.

Dipehelo tsa tjhelete di lokela ho hlaloswa e le tse latelang Maemo a GRAP feela ha di latela le ditaelo tsohle tsa Maemo a GRAP a amehang le Ditlhakisetso (Interpretations) le ha e ka ba dife tse amehang tsa Maemo a GRAP.

Bofokodi bofe kapa bofe ba ho tshwaneleha ha Maemo kapa Ditlhakisetso tse boletsweng bo hlakiswa Maamong kapa Ditlhakisetso tse tsa Maemo a GRAP.

Standard of GRAP a bontshitswe ditemaneng tsa .01 ho isa ho .58. Ditemana tsohle tse Maamong ana a GRAP di a lekana ka matla. Selelekeleng sa sehlomathiso ka seng ho qoqwa ka maemo le matla a dihlophiso. Maemo ana a lokela ho utlwisiswa ka moelelo wa morero wa ona, motheo wa ona bakeng sa diphetho haeba ho tshwaneleha, Selelekela sa Maemo a GRAP, Selelekela sa Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements).

Maemo a GRAP le Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le ona a lokela ho balwa mmoho le ditaelo le ha e ka ba dife tse neuweng ke Lekgotla di laela diphumantsho tsa nakwana, ekasitana le melawana efe kapa efe e neuweng ke Letona la tsa Ditjhelete mabapi le matsatsi a qalang a Maemo a GRAP, a phatlaladitsweng Koranteng ya Mmuso (Government Gazette).

GRAP 3

Tshupo e ka etswa mona ho Maemo a GRAP a so kang a newa nakong ya ho phatlalatswa ha Maemo ana. Sena se etswa ho qoba ho tshwanela ho fetola Maemo a seng a neuwe ha Maemo a mang a phatlalatswa hamorao. Temana ya .11 ya Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetofo tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) e nehelana ka motheo wa ho kgetha le ho phethahatsa dipholisi tsa tshupatlotlo ha ho se na tataiso e totobetseng.

Sepheo

- .01 Morero wa Maemo ana ke ho laela matshwao a ho kgetha le ho fetola leano la tshupatlotlo, hammoho le tsamaiso ya tshupatlotlo le tshenolo ya dipheto ho tsa leano la tshupatlotlo, dipheto ho tsa ditekanyo tsa tshupatlotlo le ditokiso tsa diphoso. Maikemisetso ka Maemo ke ho ntlafata ho tshwaneleha le botshepehi ba ditateme tsa tjelele ya setheo, ekasitana le ho kgona ho bapisa ditateme tseo tsa tjelele ho feteng ha nako e itseng le ditateme tsa tjelele tsa ditheo tse ding. Ditaello tsa tshenolo bakeng sa tshebetso ya tshupatlotlo, ntle le tsa dipheto ho tsa leano la tshupatlotlo, di bontshitswe ho Standard of GRAP ya Presentation of Financial Statements.

Kakaretso

- .02 ***Setheo se lokisetsang le ho tlaleha ka ditateme tsa tjelele tlasa mokgwa wa pokello se tla sebedisa Maemo ana ha se kgetha le ho phethahatsa leano la tshupatlotlo, le ha se ikarabella bakeng sa dipheto ho tsa leano la tshupatlotlo, dipheto ho tsa ditekanyo le ditokiso tsa tshupatlotlo tsa diphoso tsa dinako tse fetileng.***
- .03 Sepheho sa lekgetho sa ditokiso tsa diphoso tsa dinako tse fetileng le dipheto ho tsa nako e fetileng tse entsweng ho phethahatsa dipheto ho tsa leano la tshupatlotlo, moo ho tshwanelehileng, di a hlalose le ho senolwa ho latela International Accounting Standard on Income Taxes.

Ditlhaloso

- .04 ***Mareo a latelang a sebediswa Maemong ana ka meelelo e boletsweng:***
- Leano la tshupatlotlo ke ditheo tse tobileng, metheo, meetlo, melawana le ditshebetso tse sebediswang ke setheo ha se hlophisa le ho tlaleha dipehelo tsa tjelele.**
- Phetolo ya tekanyo ya tshupatlotlo ke ntlafatso ya bokalo ba nnete ba letlotlo kapa mokitlane, kapa bokalo ba tshebediso ya nako eo le eo ya letlotlo, e bakwang ke tekolo ya maemo a jwale a matlotlo le mekitlane, ekasitana le menyetla e lebelletsweng ya kamoso le ditlamo tse tsamaisanang le yona. Dipheto ho tsa dikatametso diakhaontong di bakwa ke lesedi le letjha kapa diketsahalo tse ntjha mme, kahoo, ha se ditokiso tsa diphoso.*
- Mokgwa wa pokello ke motheo wa tshupatlotlo oo tlasa ona diphapanyetsano, diketsahalo le maemo a mang a ananelwang ha a ba teng (e seng feela ha kheshe kapa sekakheshe se amohelwa kapa se lefjwa). Kahoo, diphapanyetano, diketsahalo tse ding kapa maemo a mang a rekotwa direkotong tsa tshupatlotlo mme di ananelwa dipehelong tsa tjelele tsa dinako tse tshwanetseng. Dintlha tse ananelwang tlasa tshupatlotlo ya pokello ke matlotlo, mekitlane, matlotlo a nete, lekeno le ditshenyehelo.**
- Ho Phethahatsa ho sa sebetse ha taelo ha ho sebetse ha setheo se sa kgone ho ho phethahatsa kamora hoba se etse boikgathatso bohle bo kgotsafatsang ba ho etsa jwalo. Bakeng sa nako e itseng e fetileng, ha ho kgonahale hore ho phethahatswe phetoho leanong la tshupatlotlo ka ho akaretsa dinako tse fetileng kapa ho ntsha taelobotjha e akaretsang dinako tse fetileng e le ho lokisa phoso, haeba:

- (a) ha sephetho sa phethahatso e akaretsang dinako tse fetileng kapa taelobotjha e akaretsang dinako tse fetileng e sa kgone ho lekanngwa;
- (b) ha phethahatso e akaretsang dinako tse fetileng kapa taelobotjha e akaretsang dinako tse fetileng e laela mehopolo ka seo maikemisetso a botsamaisi a neng a tla ba ka teng nakong eo; kapa
- (c) ha phethahatso ya nako e fetileng kapa taelobotjha ya nako e fetileng e laela tekanyo e kgolo ya bokalo mme ho sa kgonehe ho fapanya dintlha ka katleho ka ditekanyo tseo:
 - (i) tse nehelanang ka bopaki ba maemo a neng a le teng matsatsing ao ho ona bokalo boo bo lokelang ho ananelwa, ho lekanngwa kapa ho senolwa; le
 - (ii) tse neng di tla ba teng ha dipehelong tsa tjehele tsa nako eo ya pele di ne di dumellwa bakeng sa ho phatlalatswa di sa kopane le lesedi le leng.

Ditlohello le dipolelo tse fosahetseng tsa nnete tsa dintlha ke tsa nnete haeba, ka bonngwe kapa ka kopanelo, di ka ba le sekgahla ho diqeto kapa ditekolo tseo basebedisi ba di entseng ho latela ditatements tsa tjehele. Bohlokwa bo itshetlehile ho sebopeho kapa boholo ba tlhelo kapa polelo e fosahetseng ho latela maemo a potapotileng. Sebopeho kapa boholo ba ntlha ya lesedi, kapa motswako wa bobedi boo, e ka ba yona ntlha e tlisang phapang.

Diphoso tsa dinako tse fetileng ke ditlohello ho, le dipolelo tse fosahetseng tsa, ditatements tsa tjehele tsa setheo nakong e fetileng e le nngwe kapa ho feta e bakwang ke ho hloleha ho sebedisa, tshebediso e mpe, le lesedi le tshepehang:

- (a) le neng le fumaneha ha dipehelo tsa tjehele bakeng sa dinako tseo di neng di dumellwa bakeng sa ho phatlalatswa; le
- (b) le neng le ka lebellwa hore e be le fumanwe mme la nkelwa hloohong ha ho hlophiswa le ho tlaleha dipehelo tseo tsa tjehele.

Diphoso tse kang tsena di kenyetse phello ya diphoso tsa mmetse, diphoso tsa phethahatso ya leano la tshupatlotlo, diphoso tsa bolebedi kapa ho beha dintlha ka tsela e fosahetseng, le thetso.

Phethahatso e ka bang teng ya phetolo leanong la tshupatlotlo le ya ho ananela sekgahla sa phetoho tekanyong ya diakhaonto, ka ho tshwanelana, ke:

- (a) phethahatso ya leano le letjha la tshupatlotlo ho diphapanyetsano, diketsahalo tse ding le ho maemo a etsahalang kamora letsatsi leo leano le fetolwang ka lona; le
- (b) ho ananela sekgahla sa phetoho tekanyong ya diakhaonto dinakong tsa jwale le tsa kamoso tse angwang ke phetoho eo.

Phethahatso ya nako e fetileng ke ho phethahatso leano le letjha la tshupatlotlo diphapanyetsanong, diketsahalong le maemong a mang, jwalo ka ha eka leano leo ha e sale le ntse le phethahatswa.

Taelobotjha ya nako e fetileng ke ho lokisa kananelo, tekanyo le tshenolo ya bokalo ba dintlha tsa ditatements tsa tjehele jwalo ka ha eka ha ho phoso e ileng ya ba teng nakong e fetileng.

GRAP 3

Maemo a GRAP a kenya Maemo, Ditlhakisetso le Ditaello tse phatlaladitsweng ke Lekgotla la Maemo a Tshupatloli.

Mareo a hlalositsweng Maemong a mang a GRAP a sebediswa Maemong ana ka meelelo e tshwanang le e neuweng Maemong ao a mang.

Bohlokwa

- .05 Ho lekola hore na ekaba tlohello le polelo e fosahetseng di ka ba le tshusumetso ho diqeto tsa basebedisi, mme ka hoo di be le moko, ho hloka ho ela hloko ditshobotsi tsa basebedisi bao. Basebedisi ba nkwa hore ba na le tsebo e kgotsofatsang ya lekala la bohle le mesebetsi le diakhaonto tsa moruo ekasitana le maikemisetso a ho shebisisa dintlha ka ho inehela ho kgotsofatsang. Kahoo, tekolo e tshwanela ho ela hloko ka moo basebedisi ba nang le ditshobotsi tse jwalo ba ka lebellwang ho angwa ka teng ha ba nka diqeto le ho di hlahloba.

Dipholisi tsa tshupatlotlo

Kgetho le tshebediso ya dipholisi tsa tshupatlotlo

- .06 ***Ha Standard of GRAP ka ho toba e tshwanelehile ho phapanyetsano, ketsahalo e nngwe kapa maemo a mang, leano la tshupatlotlo le sebediswang nthong eo le tla fumanwa ka ho sebedisa Maemo le ho nahana ka ditlhaloso le ha e ka ba dife tse tshwanelehileng ekasitana le Ditaello tse neuweng ke Accounting Standards Board bakeng sa Maemo.***
- .07 Standards of GRAP e bontsha leano la tshupatlotlo leo Accounting Standards Board e nkileng geto ya hore sephetho sa lona ke ditatements tsa tjelele tse fupereng lesedi le loketseng le le tshepehang ka diphapanyetsano, diketsahalo tse ding le maemo a mang a loketseng. Leano leo ha le hloke ho sebediswa ha sekgahla sa ho le sebedisa se sa tlise phapang. Le ha ho le jwalo, ha ho a tshwanela ho kgeloha ho Standards of GRAP ha ho sa hlokehe, kapa ho e tlohela e sa lokiswa, e le ho fihlella tlaleho e boletsweng ya maemo a tjelele a setheo, kapa mesebetsi ya sona ya tjelele kapa phallo ya tjelele ya sona.
- .08 ***Ha ho se na Standard of GRAP e sebetsang ka ho toba ho phapanyetsano, ketsahalo e nngwe kapa maemo a mang, botsamaisi bo tla sebedisa mehopolo ya bona ntshetsopeleng le phethahatsong ya leano la tshupatlotlo leo sephetho sa lona e leng lesedi:***
- (a) le loketseng ditlhoko tsa ho nka diqeto tsa moruo le basebedisi; le***
 - (b) le tshepehang, ka lebaka la hobane ditatements tsa tjelele:***
 - (i) di emela ka botshepedi maemo a tjelele, mosebetsi wa tjelele le phallo ya tjelele ya setheo;***
 - (ii) di bontsha moko wa moruo wa diphapanyetsano, diketsahalo tse ding le maemo, e seng feela sebopeho sa molao;***
 - (iii) di bohareng, ke hore ha di na leeme;***
 - (iv) di bontsha hloko e tebileng; mme***
 - (c) di felletse ha ho shejwa mahlakoreng ohle a bohlokwa.***
- .09 Temana ya .07 e laela hore ntshetsopele ya leano la tshupatlotlo e tiise hore ditatements tsa tjelele di nehelana ka lesedi le kgotsofatsang matshwao a mmalwa a boleng. Framework for

GRAP 3

the Preparation and Presentation of Financial Statements (Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Ditatemente tsa Tjhelete) o fupere matshwao a boleng ba tlaleho ya tjhelete.

- .10** *Ha ho hlahiswa maikutlo a kahlolo a hlalositsweng ho temana ya .08, botsamaisi bo tla nahana le ho ela hloko ho tshwaneleha ha mehlodi e latelang ka tatelano ya ona e theohelang:*
- (a) ditaelo tse ho Standards of GRAP kapa Interpretations tse sebetsanang le dintlha tse tshwanang kapa tse amanang; le*
 - (b) ditlhaloso, matshwao a kananelo le mehopolo ya tekanyo bakeng sa matlotlo, mekitlane, lekeno le ditshenyehelo tse bontshitsweng ho Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements.*
- .11** *Ha ho hlahiswa mehopolo (ya kahlolo) e hlalositsweng ho temana ya .08, botsamaisi hape bo ka hopola ditsebiso tsa haufinyane tsa mekgatlo e meng e laelang maemo le tse amohetsweng ditshebetsong tsa setheo sa bohle le sa poraefete ho fihla moo tsena di se nang kgohlano le mehlodi e ho temana ya .10. Mohlala, ditsebiso tsa tatellano e theohang tsa International Public Sector Accounting Standards Board, International Accounting Standards Board (Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo)(ho kenyeletswa le Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements), International Financial Reporting Interpretations Committee (Komiti ya Matjhaba ya Ditlhaloso tsa Tlaleho ya Tjhelete) kapa Standing Interpretations Committee (Komiti e Tlwaelehileng ya Ditlhaloso) ya mehleng ya International Accounting Standards Board, ekasitana le Financial Reporting Standards Council (Lekgotla la Maemo a Tlaleho ya Tjhelete).*

Ho se fetohe ha dipholisi tsa tshupatlotlo

- .12** *Setheo se tla kgetha le ho sebedisa leano la tshupatlotlo ka ho se fetohe bakeng sa diphapanyetsano, diketsahalo le maemo a mang a tshwanang, ntle le ha Standard of GRAP ka ho toba e laela kapa e dumella tlhophiso ya dintlha tse batlang hore leano lesele la tshupatlotlo le ka lokela. Haeba Maemo a batla kapa a dumella tlhophiso e jwalo, leano le loketseng la tshupatlotlo le tla kgethwa le ho sebediswa ka ho se fetohe mokgalong ka mong.*

Diphetoho tsa leano la tshupatlotlo

- .13** *Setheo se tla fetola leano la tshupatlotlo feela ha phetolo:*
- (a) e laelwa ke Standard of GRAP; kapa*
 - (b) e na le sephetho sa hore ditatemente tsa tjhelete di nehelane ka lesedi le tshepehang e bile le loketse ho feta ka sekgahla sa diphapanyetsano, diketsahalo le maemo a mang ka boemo ba tjhelete, mosebetsi wa tjhelete ekasitana le phallo ya tjhelete ya setheo.*
- .14** *Basebedisi ba ditatemente tsa tjhelete ba hloka ho kgona ho bapisa ditatemente tsa tjhelete tsa setheo nakong e boletsweng ho bona mekgwa ya boemo ba tjhelete le phallo ya tjhelete. Kahoo, dipholisi tsona tseo tsa tshupatlotlo di a sebediswa nakong e nngwe le e nngwe le*

GRAP 3

dinakong tse latelanang ntle le ha phetoho ya leano la tshupatlotlo e phethahatsa le leng la matshwao a ho temana ya .13.

- .15 Phetoho ya motheo wa tshupatlotlo ho isa ho o mong ke phetoho ya leano la tshupatlotlo.
- .16 Phetoho ya tshwaro ya diakhaonto, kananelo kapa tekanyo ya phapanyetsano, ketsahalo kapa maemo motheong wa tshupatlotlo e nkwa e le phetoho ya leano la tshupatlotlo.
- .17 Tse latelang ha se diphetoho tsa dipholisi tsa tshupatlotlo:**
- (a) tshebediso ya pholisi ya tshupatlotlo bakeng sa diketsahalo kapa diphapanyetsano, diketsahalo kapa maemo a mang a sa tshwaneng ka moko le a etsahetseng dinakong tseo tse fetileng.**
 - (b) tshebediso ya pholisi e ntjha ya tshupatlotlo bakeng sa diphapanyetsano, diketsahalo kapa maemo a mang a sa etsahalang nakong e fetileng kapa a neng a se na moko; le**
 - (c) phetoho ya motlolo wa theko ha tekanyo e tshepehang ya boleng bo kgotsofatsang e sa fumanehe (kapa ka mokgwa wa kganyetsano) bakeng sa letlotlo leo Standard of GRAP e ka laelang kapa ya dumellang hore le lekannngwe ka boleng bo kgotsofatsang.**
- .18 Mohlala, ha setheo se lekanya thepa ya matsete ka boleng bo kgotsofatsang ho latela Standard of GRAP ya Investment Property (Thepa ya Matsete) empa ho totobala hore kamora ho hapjwa ha pele ha thepa ya matsete, boleng bo kgotsofatsang ba thepa ya matsete ha bo kgone ho lekannngwa ka nepo, Standard of GRAP ya Investment Property e laela hore thepa eo ya matsete e lekannngwe ka theko feela ho latela Standard of GRAP ya Property, Plant and Equipment (Thepa, Polante le Disebediswa). Phetoho e jwalo ya motlolo wa theko ha ho se na tekanyo e tshepehang ya boleng bo kgotsofatsang ha se phetoho ya leano la tshupatlotlo ho latela Maemo ana, mme e lokela ho hlalosa feela nakong e tlang.
- .19 Phethahatso ya pele ya leano ho lekanya matlotlo botjha ho latela Standard of GRAP ya Property, Plant and Equipment kapa Standard of GRAP ya Intangible Assets (Matlotlo a sa Tshwareheng) kapa Standard of GRAP ho Heritage Assets (Matlotlo a Lefa) ke phetoho ya leano la tshupatlotlo leo ho tla sebetsanwa ka lona jwalo ka tekanyobotjha ho latela Standard of GRAP ya Property, Plant and Equipment kapa Standard of GRAP ya Intangible Assets kapa Standard of GRAP ya Heritage Assets, bakeng sa ho latela Maemo ana.**
- .20 Ditemana tsa .21 ho isa ho .33 ha di sebetse ho diphetoho tsa pholisi ya tshupatlotlo e hlalositsweng ho temana ya .19.

Tshebediso ya diphetoho tsa leano la tshupatlotlo

- .21** Ka ho latela temana ya .25:
- (a) setheo se tla ikarabella ho phetoho ya leano la tshupatlotlo le bakwang ke tshebediso ya pele ya Maemo ho latela dikabelo tsa nakwana tse boletsweng, haeba di le teng, Maemong ao; mme**

(b) ha setheo se fetola leano la tshupatlotlo phethahatsong ya pele ya Maemo a sa kenyeletseng dikabelo tse boletsweng tsa nakwana tse loketseng phetoho eo, kapa diphetho tsa leano la tshupatlotlo ka boikgethelo, se tla sebedisa phetoho ka ho kgutlela nakong e fetileng.

- .22 Bakeng sa Standard of GRAP ena, tshebediso ya pelepele ya Maemo ha se phetoho ya boikgethelo ya leano la tshupatlotlo.
- .23 Ha ho se na Standard of GRAP e ka phethahatswang ka ho toba phapanyetsanong, ketsahalo kapa maemo a mang, ho latela temana ya .11, botsamaisi bo ka sebedisa leano la tshupatlotlo ho tloha ho ditsebisano tsa moraorao tsa mekgatlo e meng e laelang maemo e sebedisang moralo wa mehopolo o tshwanang ho ntshetsa pele maemo a tshupatlotlo. Kamora hoba ho be le phetolo ya tsebisano e jwalo, haeba setheo se kgetha ho fetola leano la tshupatlotlo, phetolo eo e ka tlalehwa le ho senolwa ka ho ba phetolo ya boikgethelo ho leano la tshupatlotlo.

Phethahatso e kgutlelang nakong e fetileng

- .24 **Ka ho latela temana ya .23, ha phetoho ya leano la tshupatlotlo le phethahatswa ka ho qala morao ho latela temana ya .21(a) kapa (b), setheo se tla fetola balantshe e bulang ya karolo ka nngwe e amehang ya matlotlo a nnete bakeng sa nako ya pele e tlalehilweng le dipalo tse ding tse bapiswang tse senotsweng bakeng sa nako ka nngwe ya pele e tlalehilweng jwalo ka ha eka leano le letjha la tshupatlotlo ha esale le sebediswa ka nako tsohle.**

Bofokodi ba ho kgutlela nakong e fetileng

- .25 **Ha tshebediso e qalang morao e laelwa ke temana ya .21(a) kapa (b), phetoho ya leano la tshupatlotlo e tla sebediswa ka ho qala morao, ntle le hore ha ho sebetse ho fumana sekgahla se amang nako eo ka ho toba kapa sekgahla se bokellaneng sa phetoho.-**
- .26 **Ha ho sa sebetse ho fumana sekgahla se tobang sa nako sa ho fetola leano la tshupatlotlo ho lesedi la papiso bakeng sa nako kapa dinako tse tlalehilweng tse fetileng, setheo se tla sebedisa leano le letjha la tshupatlotlo ho bokalo ba nnete ba matlotlo le mekitlane jwalo ka qalong ya nako ya pelepele eo ho yona tshebediso e qalang morao e sa sebetseng, e ka bang nako ya jwale, mme e tla etsa phetoho e tshwanelehileng ho balantshe e bulang ya karolo ka nngwe e amehang ya matlotlo a nnete a nako eo.**
- .27 **Ha ho sa sebetse qalong ya nako ya jwale ho fumana sekgahla se bokellaneng sa ho sebedisa leano le letjha la tshupatlotlo dinakong tsohle, setheo se tla fetola dintlha tse bapiswang hore se sebedise leanong le letjha la tshupatlotlo nakong e tlang ho tloha ka letsatsi le sebetsang.**
- .28 Ha setheo se sebedisa leano le letjha la tshupatlotlo ka ho qala morao, se sebedisa leano le

GRAP 3

letjha la tshupatlotlo ho lesedi le bapiswang bakeng sa dinako tse kgutlelang morao ka moo ho sebetsang. Tshebediso e qalang morao nakong e fetileng ha e sebetse ntle le ha ho sebetsa ho fumana sekgahla se bokellaneng sa bokalo bo bulang le bo kwalang ditatementeng tsa boemo ba tjelele tsa nako eo. Bokalo ba sephetho sa phetolo dinakong tse tlang pele ho tse tlalehwang ditatementeng tsa tjelele bo etswa ho balantshe e bulang ya karolo ka nngwe e amehang ya matlotlo a nnete a nako ya pelepele e tlalehilweng. Ka tlwaelo phetolo e etswa ho dikeketso kapa dikgaello tse bokellaneng. Le ha ho le jwalo, phetolo e ka etswa ho karolo e nngwe ya matlotlo a nnete (mohlala, ho ikobela Standard of GRAP). Lesedi le ha e ka ba lefe le leng la dinako tse fetileng, le kang dikakaretso tsa nalane tsa dintlha tsa tjelele, le lona le fetolwa ka ho ya morao ka moo ho sebetsang.

- .29 Ha ho sa sebetse hore setheo se sebedise leano le letjha la tshupatlotlo ka ho qala morao, ka lebaka la hobane ha se kgone ho fumana sekgahla se bokellaneng sa ho sebedisa leano dinakong tsohle, ka ho latela temana ya .25, setheo se sebedisa leano le letjha ho ya pele ho qala ka nako ya pelepele e sebetsang. Kahoo setheo se qhelela thoko diphetolo tse bokellaneng tsa matlotlo, mekitlane le matlotlo a nnete a hlakileng pele ho letsatsi leo. Ho fetola leano la tshupatlotlo ho a dumellwa le hoja ho sa sebetse ho sebedisa leano nakong e kgutlelang morao nakong efe kapa efe ya pelepele. Ditemana tsa .52 -.55 di fana ka tataiso ya ha ho sa sebetse ho sebedisa leano le letjha la tshupatlotlo nakong kapa dinakong tse fetileng.

Tsebahatso

- .30 Ha tshebediso ya pelepele ya Standard of GRAP e na le sekgahla ho nako ya jwale kapa nako e nngwe e fetileng, kapa e ka ba le sekgahla se jwalo ntle le hore ha ho sebetse ho fumana bokalo ba phetolo, kapa e ka ba le sekgahla dinakong tsa kamoso, setheo se tlameha ho senola:
- (a) **sehlooho sa Maemo;**
 - (b) **ha ho tshwaneleha, hore phetolo ya leano la tshupatlotlo e etswa ho latela dikabelo tsa nakwana tsa yona;**
 - (c) **mofuta wa phetoho ya leano la tshupatlotlo;**
 - (d) **ha ho tshwaneleha, tlhaloso ya dikabelo tsa nakwana;**
 - (e) **ha ho tshwaneleha, dikabelo tsa nakwana tse ka bang le sekgahla dinakong tsa kamoso;**
 - (f) **bakeng sa nako ya jwale le e fetileng e tlalehilweng, kamoo ho sebetsang, bokalo ba phetolo bakeng sa ntlha ka nngwe ya setatemente sa tjelele se amehang;**
 - (g) **bokalo ba phetolo e amang dinako tse tlang pele ho tse tlalehwang, ho ya kamoo ho sebetsang; le**
 - (h) **Haeba tshebediso e qalang morao e batlwang ke temana ya .21(a) kapa (b) e sebetsa bakeng sa nako e itseng e fetileng, kapa bakeng sa dinako tse tlang pele ho tse tlalehilweng, maemo a bakileng maemo ao a mang le tlhaloso ya ka moo phetoho ya leano la tshupatlotlo le sebedisitsweng ka teng, ekasitana le nako eo sena se qadileng ka yona.**

Dipehelo tsa tjhelete tsa dinako tse latetseng ha di hloke ho pheta dintlha tsena tse tsebahatswang.

.31 Ha phetoho ya boikgethelo ba leano la tshupatlotlo e na le sekgahla ho nako ya jwale kapa nako e nngwe e fetileng, kapa e ka ba le sekgahla nakong e jwalo ntle le hore ha ho sebetse ho fumana bokalo ba phetolo, kapa e ka ba le sekgahla dinakong tsa kamoso, setheo se tlameha ho senola:

- (a) mofuta wa phetoho ya leano la tshupatlotlo;**
- (b) mabaka a hore hobaneng tshebediso ya leano le letjha la tshupatlotlo e nehalana ka dintlha tse tshepehang le tse tshwanelehileng haholwanyanye;**
- (c) bakeng sa nako ya jwale le e fetileng e tlalehilweng, kamoo ho sebetsang, bokalo ba phetolo bakeng sa ntlha ka nngwe ya setatemente sa tjhelete se amehang;**
- (d) bokalo ba phetolo e amang dinako tse tlang pele ho tse tlalehwang, ho ya kamoo ho sebetsang; le**
- (e) haeba tshebediso e qalang morao e sa sebetse bakeng sa nako e itseng e fetileng, kapa bakeng sa dinako tse tlang pele ho tse tlalehilweng, maemo a bakileng maemo ao a mang le tlhaloso ya kamoo phetoho ya leano la tshupatlotlo le sebedisitsweng ka teng, ekasitana le nako eo sena se qadileng ka yona.**

Dipehelo tsa tjhelete tsa dinako tse latetseng ha di hloke ho pheta dintlha tsena tse tsebahatswang.

.32 Ha setheo se sa sebedisa Standard of GRAP e ntjha e neuweng empa e so be tshebedsong, setheo se tla tlameha ho senola:

- (a) ntlha ena; mme**
- (b) lesedi le tsejwang kapa le ka lekanngwang ka mokgwa o kgotsofatsang le le tshwanelehileng ho hlahlobeng sekgahla se ka bang teng seo tshebediso ya Maemo a matjha e tla ba le sona ho ditatemente tsa tjhelete tsa setheo nakong ya tshebediso ya pele.**

.33 Ha se ikobela temana ya .32, setheo se nahana ka ho senola:

- (a) sehlooho sa Standard of GRAP e ntjha;**
- (b) mofuta wa phetoho kapa diphetoho tse ka bang teng tsa leano la tshupatlotlo;**
- (c) letsatsi leo ka lona tshebediso ya Standard of GRAP e tlamehileng e be e phethahaditswe;**
- (d) letsatsi leo ka lona se radileng hore se tla phethahatsa Standard of GRAP la pele; le**
- (e) hore:**
 - (i) puisano ka sekgahla seo tshebediso ya pele ya Maemo e tla lebellwang ho ba le sona ditatementeng tsa tjhelete tsa setheo; kapa**
 - (ii) tsebiso ya seo, haeba sekgahla se sa tsejwe kapa se sa kgone ho lekanngwa ka mokgwa o kgotsofatsang.**

Diphetoho tsa ditekanyo tsa tshupatlotlo

- .34 Ka lebaka la ho hloka tiiso ho fuperweng ke phaello ya ditshebeletso, ho tsamaisa kgwebo kapa mesebetsi e meng, dintlha tse ngata ditatementeng tsa tjehele ha di kgone ho methwa ka nepo empa di ka lekanngwa feela. Tekanyo ke mehopolo ya diqeto e thehilweng leseding la moraorao le fumanehang le le tshepehang. Mohlala, ho ka laelwa tekanyo ya:
- (a) lekgetho la lekeno le tshwanetseng mmuso;
 - (b) mekitlane e ke keng ya lefjwa ya lekgetho le sa kgoneng ho bokelletswa;
 - (c) thepa e rekiswang e seng e siilwe ke nako ya thekiso;
 - (d) boleng ba toka ba matlotlo a tjehele le mekitlane ya tjehele;
 - (e) bophelo bo bottle kapa moralo o lebelletsweng wa tshebediso ya menyetla ya moruo kapa kgonahalo ya ditshebeletso e fuperweng ke matlotlo ao boleng ba ona bo ka fokotsehang kapa peresente ya ho qeta mosebetsi wa kaho ya mmila; le
 - (f) ditlamo tsa ditshepiso.
- .35 Tshebediso ya ditekanyo tse kgotsofatsang ke karolo ya bohlokwa ya tlhophiso ya ditatemente tsa tjehele mme ha e nyenyefatse ho tshepeha ha tsona.
- .36 Tekanyo e ka hloka ho shejwa botjha haeba diphetoho di etsahala maemong ao tekanyo e neng e theilwe ho ona kapa ka lebaka la lesedi le letjha kapa boiphihlelo bo eketsehileng. Ka tlhaho, tjehebotjha ya tekanyo ha e amane le dinako tse fetileng hape ha se tokiso ya phoso.
- .37 Phetoho ya mokgwa wa tekanyo o sebedisitsweng ke phetoho ya leano la tshupatlotlo, mme ha se phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo. Ha ho le boima ho arohanya phetoho ya leano la tshupatlotlo le phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo, phetoho e tshwarwa jwalo ka phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo.
- .38 ***Sekgahla sa phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo, eo e seng phetoho e tshwanetsweng ke temana ya .39, e tla ananelwa ho ya pele ka ho e kenyeletsa ho dikeketso kapa dikgaello tsa:***
- (a) ***nako eo phetoho e etsahetseng ho yona, haeba phetoho e na le sekgahla nakong eo feela; kapa***
 - (b) ***nako eo phetoho e etsahetseng ho yona le dinako tsa kamoso, haeba phetoho e na le sekgahla ho bobedi ba tsona.***
- .39 ***Ha phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo e baka diphetoho tsa matlotlo le mekitlane, kapa e ama ntlha ya matlotlo a nnete, e tla ananelwa ka ho fetola bokalo ba nnete ba letlotlo, mokitlane kapa ntlha e amehang nakong eo phetoho e etsahetseng ho yona.***
- .40 Kananelo e ka bang teng ya sekgahla sa phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo e bolela hore phetoho e sebediswa ho diphapanyetsano le ho diketsahalo le maemo a mang ho tlhoa ka letsatsi la tekanyo ya diphetoho. Phetoho ya tekanyo ya tshupatlotlo e ka ama feela keketso le kgaello ya dinako tsa jwale kapa keketso le kgaello ya nako ya jwale ekasitana le dinako tsa kamoso. Mohlala, phetoho ho tekanyo ya bokalo ba dikoloto tse ke keng tsa lefjwa e ama

GRAP 3

feela kekeletso le kgaello ya nako ya jwale mme kahoo e ananelwa nakong ya jwale. Le ha ho le jwalo, phetoho ya tekanyo ya bophelo bo molemo ba, kapa moralo o lebelletsweng wa tshebediso ya menyetla ya moruo kapa tshebeletso e ka bang teng ho letlotlo leo boleng ba lona bo fokotsehang e ama ditshenyehelo tsa ho fokotseha ha boleng bakeng sa nako ya jwale le bakeng sa nako e nngwe le e nngwe ya kamoso nakong ya bophelo bo molemo bo sa setseng ba letlotlo. Maemong ao a mabedi, sekgahla sa phetoho e amang nako ya jwale se ananelwa jwalo ka lekeno kapa ditshenyehelo nakong ya jwale. Sekgahla, haeba se le teng, sa dinako tsa kamoso se ananelwa e le lekeno kapa ditjeho dinakong tseo tsa kamoso.

Tsebahatso

- .41** *Setheo se tlameha ho senola mofuta le bokalo ba phetoho tekanyong ya tshupatloto e nang le sekgahla nakong ya jwale kapa se lebelletsweng ho ba le sekgahla dinakong tsa kamoso, ntle le bakeng sa tshenolo ya sekgahla sa dinako tsa kamoso ha ho sa sebetse ho lekanya sekgahla seo.*
- .42** *Haeba bokalo ba sekgahla dinakong tsa kamoso bo sa senolwe hobane tekanyo e sa sebetse, setheo se tla senola sekgahla seo.*

Diphoso

- .43** Diphoso di ka etsahala mabapi le kananelo, tekanyo, tlaleho kapa tshenolo ya dintlha tsa ditatements tsa tshetlele. Ditatements tsa tshetlele ha di ikobele Standards of GRAP haeba di fupere diphoso tsa bohlokoa kapa diphoso tseo e seng tsa bohlokoa tse entsweng ka boomo ho fihlella tlaleho e itseng e boletsweng ya boemo ba tshetlele ba setheo, ekasitana le mosebetsi wa sona wa tshetlele le phallo ya tshetlele. Diphoso tsa nako ya jwale tse ka bang teng tse fumanwang nakong eo di a lokiswa pele ditatements tsa tshetlele di dumellwa bakeng sa ho phatlalatswa. Le ha ho le jwalo, diphoso tsa nnete ka nako tse ding ha di bonwe ho fihlella nakong e latelang, mme diphoso tsena tsa dinako tse fetileng di a lokiswa dintlheng tsa papiso tse tlalehwang ditatements tsa tshetlele bakeng sa nako eo e latelang (bona ditemana tsa .44 ho isa ho .49).
- .44** Ho latela temana ya .45, setheo se tla lokisa diphoso tsa nnete tsa dinako tse fetileng ka ho kgutlela morao seteng ya pele ya ditatements tsa tshetlele tse dumelletsweng hore di ka phatlalatswa kamora hoba di fumanwe ka:
 - (a)** *ho laela botjha bokalo bo bapiswang bakeng sa dinako tse fetileng tse tlalehilweng tseo phoso e hlahang ho tsona; or*
 - (b)** *haeba phoso e etsahetse pele ho nako ya pelepele ya tlaleho e lekantsweng, taelobotjha ya dibalantshe tse bulang tsa matlotlo, mekitlane le matlotlo a nnete bakeng sa dinako tsa pelepele tse tlalehilweng.*

Bofokodi ba taelobotjha ka ho kgutlela nakong e fetileng

- .45** *Phoso ya nako e fetileng e tla lokiswa ka taelobotjha ya ho kgutlela nakong e fetileng ntle le ha ho sa sebetsehe ho lekanya sekgahla sa nako eo kapa sekgahla se bokelleditsweng sa phoso.*

- .46** *Ha ho sa sebetse ho fumana sekgahla se tobang sa nako sa phoso ya lesedi le bapiswang bakeng sa nako kapa dinako tse tlalehilweng tse fetileng, setheo se tla laela botjha balantshe ya pele ya matlotlo, mekitlane le matlotlo a nnete bakeng sa nako ya pelepele eo ho yona taelobotjha e kgutlelang morao e sebetseha (e ka bang nako ya jwale).*
- .47** *Ha ho sa sebetsehe qalong ya nako ya jwale ho fumana sekgahla se bokellaneng sa phoso dinakong tsohle tse fetileng, setheo se tla laela botjha lesedi le bapiswang hore se lokise phoso ka ho kgutlela nakong e fetileng ho qala ka letsatsi la pelepele le sebetsang.*
- .48** Tokiso ya phoso ya nako e fetileng ha e kenyeletswe ho kekeletso le kgaello bakeng sa nako eo phoso e fumanweng ho yona. Dintlha le ha e ka ba dife tse tlalehilweng ka dinako tse fetileng, ho kenyeletswa le dikakaretso tsa nalane tsa dintlha tsa tjhelete, di laelwa botjha ho kgutlela morao ka moo ho kgonehang.
- .49** Haeba ho sa sebetse ho fumana bokalo ba phoso (mohl. phoso e etsahalang ha ho sebediswa leano la tshupatlotlo) bakeng sa dinako tsohle tse fetileng, ho latela temana ya .46, setheo se tla laela botjha lesedi la papiso ka ho kgutlela nakong e fetileng ho qala ka letsatsi la pelepele le sebetsang. Kahoo, e qhelela thoko karolo ya taelobotjha e bokellaneng ya matlotlo, mekitlane le matlotlo a jwale a bang teng pele ho nako eo. Ditemana tsa .52 ho isa ho .55 di nehelana ka tataiso ka ha ho sa sebetse ho lokisa phoso bakeng nako kapa dinako tse fetileng.
- .50** Ditokiso tsa diphoso di ka arohanngwa le diphetoho tsa ditekanyo tsa tshupatlotlo. Ditekanyo tsa tshupatlotlo, ka mofuta wa tsona, ke ditekanyo tse ka hlokanang ho shejwa botjha e le lesedi le letjha le bang teng le qalang ho tsejwa. Mohlala, moputso kapa tahlehelo e ananelwang ha ketsahalo e sa tiiswang e etsahala ha se tokiso ya phoso.

Tshenolo ya diphoso tsa nako e fetileng

- .51** Ha ho phethahatswa temana ya .44, setheo se tla tshwanela ho senola tse latelang:
- (a)** *mofuta wa phoso ya nako e fetileng;*
 - (b)** *bakeng sa nako efe kapa efe e tlalehilweng ya nako e fetileng, ho ya ka hore e a sebetsa, bokalo ba tokiso bakeng sa ntlha ka nngwe e amehang setatementeng sa tjhelete;*
 - (c)** *bokalo ba tokiso qalong ya nako ya pelepele e tlalehilweng;*
 - (d)** *haeba taelobotjha e sa sebetse bakeng sa nako e itseng e fetileng, maemo a bakileng maemo ao a mang le tlhaloso ya ka moo phoso e lokisitsweng ka teng, ekasitana le nako eo sena se qadileng ka yona.*

Dipehelo tsa tjhelete tsa dinako tse latetseng ha di hloke ho pheta dintlha tsena tse tsebahatswang.

Ho se sebetse ha phethahatso ka ho kgutlela nakong e

fetileng le taelobotjha ka ho kgutlela nakong e fetileng

- .52 Maamong a itseng, ha ho sebetse ho fetola dintlha tsa papiso bakeng sa nako kapa dinako ho fihlella papiso e kgonehang le nako ya jwale. Mohlala, dintlha ho ka etsahala ebe ha di a bokelletswa dinakong tse fetileng ka mokgwa o dumellang hore tshebediso e kgutlelang nakong e fetileng ya leano le letjha la tshupatlotlo (ho kenyeletswa, bakeng sa ditemana tsa .53 ho isa ho .55, tshebediso ya yona e ka bang teng ho dinako tse fetileng) kapa taelobotjha e kgutlelang dinakong tse fetileng ho lokisa phoso ya nako e fetileng, mme ho ka etsahala ebe ha ho sebetse ho aha dintlha botjha.
- .53 Ho atisa ho hlokeha hore ho etswe ditekanyo ha ho sebediswa leano la tshupatlotlo ho dintlha tsa ditatements tsa tjhelete tse ananetsweng kapa di senotsweng mabapi le diphapanyetsano, diketsahalo tse ding kapa maemo a mang. Tlhaho ya tekanyo ke hore e angwa ke maikutlo, mme ditekanyo di ka etswa kamora letsatsi la tlaleho. Ho etsa ditekanyo ho kgona ho ba boima ho feta ha leano la tshupatlotlo le phethahatswa ka ho kgutlela nakong e fetileng kapa ho etsa taelobotjha e kgutlelang nakong e fetileng ho lokisa phoso ya nako e fetileng, ka lebaka la nako e teletsana e ka fetang kamora phapanyetsano e amehang, ketsahalo kapa maemo a mang a bileng teng. Le ha ho le jwalo, tekanyo ya nnete e mabapi le dinako tse fetileng ha e fetohe ha e bapiswa le ditekanyo tse entsweng nakong ya jwale, e leng, hore tekanyo e bontshe maemo a bileng teng ha phapanyetsano, ketsahalo e nngwe kapa maemo a ne a hlaha.
- .54 Ka lebaka leo, ho phethahatsa leano le letjha la tshupatlotlo ka ho kgutlela nakong e fetileng kapa ho lokisa phoso ya nako e fetileng ho hloka dintlha tse bontshang phapang
- (a) tse nehelanang ka bopaki ba maemo a neng a le teng matsatsing ao ho ona phapanyetsano, ketsahalo e nngwe kapa maemo a bileng teng;
 - (b) tse neng di tla ba teng ha dipehelong tsa tjhelete tsa nako eo ya pele di ne di dumellwa bakeng sa ho phatlalatswa di sa kopane le lesedi le leng. Bakeng sa mefuta e meng ya ditekanyo (mohl. tekanyo ya boleng bo kgotsofatsang eo motheo wa yona e seng theko e bonwang kapa thuso e bonwang), ha ho sebetse ho arohanya mefuta ena ya lesedi. Ha phethahatso kapa taelobotjha e kgutlelang nakong e fetileng e ka hloka hore ho etswe tekanyo e kgolo eo bakeng sa yona ho sa kgoneheng ho fapanya mefuta ena e mmedi ya lesedi, ha ho sebetse ho phethahatsa leano le letjha la tshupatlotlo kapa ho lokisa phoso ya nako e fetileng ka ho kgutlela nakong e fetileng.
- .55 Tsebo ya tse fetileng ha e a lokela ho sebediswa ha ho phethahatswa leano le letjha la tshupatlotlo ho nako e fetileng, kapa ho lokisa dipalo bakeng sa nako eo, ha ho sebediswa mehopolo ya kakanyo ka se neng se tla ba maikemisetso a botsamaisi nakong e fetileng kapa ho lekanya bokalo bo ananetsweng, bo lekantsweng kapa bo senotsweng nakong e fetileng. Mohlala, setheo se ka hlophisa mohaho wa mmuso hore ke thepa ya matsete. Setheo ha se fetole motheo wa tlhophiso bakeng sa dinako tse fetileng tsa tlaleho haeba botsamaisi bo nkile qeto kamora moo ho sebedisa mohaho oo jwalo ka mohaho wa diofisi o sebediswang ke monnga ona. Ho feta moo, ha setheo se lokisa phoso ya nako e fetileng ha se bala sekoloto sa sona sa ho nehelana ka ditjeho tsa tlhwekiso ya tshwelo e bakwang ke mesebetsi ya mmuso ho latela Standard of GRAP ya Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets (Dikabelo, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang), se qhelela thoko lesedi ka tshwelo e kgolohadi ho sa tlwaelehang ya oli e tswang sekepeng se fepelang

GRAP 3

sa sesole sa lewatlang nakong e latelang e bileng teng kamora hoba ditatemente tsa tjhelete bakeng sa nako e fetileng di dumellwe ho phatlalatswa. Hore ebe ditekanyo tse kgolo di atisa ho hlokwa ha ho fetolwa dintlha tsa papiso tse tlalehilweng bakeng sa dinako tse fetileng ha ho thibele phetolo kapa tokiso e tshepehang ya dintlha tsa papiso.

Letsatsi le qalang

Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP

- .56** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa Standard of GRAP bakeng sa ditatemente tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka letsatsi le tla behwa ke Letona la tsa Ditjhelete kapa kamora lona molawaneng o tla phatlalatswa ho latela karolo ya 91(1)(a) ya Public Finance Management Act, Act No. 1 wa 1999 jwalo ka ha o ntlhafaditswe.*

Ditheo tse seng di sebedisa Maemo a GRAP

- .57** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa ditokiso tsena Maemong ana a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka 1 Mmesa 2015 kapa kamora letsatsi leo. Phethahatso e potlakiswang e a kgothaletswa. Haeba setheo se sebedisa Maemo ana bakeng sa nako e qalang pele ho 1 Mmesa 2015, se tla tsebahatsa ntlha eo.*

Ho hlakolwa ha Standard of GRAP ya Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (2004)

- .58** Maemo ana ka bohlokwa a nka sebaka sa Standard of GRAP ho Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors e phatlaladitsweng ka 2004.

Papiso le International Public Sector Accounting Standard ka Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (Tshitwe 2006)

Standard of Generally Recognised Accounting Practice ya Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (GRAP 3) e nkuwe haholoholo ho International Public Sector Accounting Standard ya Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors (IPSAS 3). Diphapang tse kgolo pakeng tsa GRAP 3 le IPSAS 3 di ka mokgwa o latelang:

- IPSAS 3 e hlalosa masalla a matlotlo ohle kamora ho tlosa mekitlane yohle eo e leng "matlotlo/ekwiti ya nnete" ha ka ho le leng GRAP 3 e bua ka "matlotlo a nnete".
- Ditemana tse kenyeleditsweng ho IPSAS 3 di fetiseditswe ho Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements mme di hlakotswe ho GRAP 3, mohlala, ditemana tse akaretsang menyetla ya kamoso ya moruo kapa tshebeletso e ka bang teng le matlotlo a nnete.
- GRAP 3 e nehelana ka lesedi le eketsehileng la hore ekaba sephetho sa dipheto ho tsa motheo wa tekanyo, tse theilweng ho ho fumaneha ha lesedi, e ka ba phetoho ya leano la tshupatlotlo. Tataiso ena ha e a kenyeletswa ho IPSAS 3.
- Dihlomathiso tse nang le mehlala e hlalolang ya diphoso le tshebediso e ka bang teng ya phetoho ya pholisi ya tshupatlotlo ha tshebediso e kgutlelang nakong e fetileng e sa sebetse di hlakotswe Maemong ana.